

Nana Sahib. Aanvullende informatie

Ron de Haan (rondehaan@tabakspijp.nl)

In een eerder verschenen nummer van ons blad (25e jaargang, 2003, nr. 100, p. 1476-1480) heb ik een artikel geschreven over Nana Sahib, die in 1857 betrokken raakte bij de Indiase opstand.

Het was mij niet gelukt om een afbeelding te vinden die overeen kwam met het gezicht op de pijp waarop Nana Sahib is afgebeeld. (Afb. 1) Deze door A. Picard in Rennes gemaakte pijp heeft op de revers de naam Nana Sahib.

Afb 1. Nana Sahib. A.
Picard, Rennes, Frankrijk

Afb 2. Nana Sahib. *L'Universe Illustré*,
1865, p.148. (coll. Bert van der Lingen)

Als reactie op mijn artikel kreeg ik in de maanden erna een tweetal sterk op elkaar gelijkende gravures toegestuurd waarop Nana Sahib is afgebeeld. Op één van deze gravures is hij zittend naast een waterpijp afgebeeld. (afb.

2). Er is nog een afbeelding bekend uit dezelfde periode waarop, als je de gravure omdraait, het gezicht verandert in een naakte vrouw.

Zowel Europese pijpenfabrikanten als uitgevers dreven regelmatig de spot met de Islamitische gedragsregels, zoals het niet mogen nuttigen van alcoholische dranken en vrije omgang met vrouwen. Mooie voorbeelden hiervan zijn de Pascha pijpen met op de onderzijde Bacchus, god van de drank. Maar pijpen met een erotische afbeelding in combinatie met een bekend personage uit de Islamitische wereld zijn zeldzaam.

Gambier maakte een pijp die Nana Sahib voorstelde als verzetsstrijder met lange baard (vormnr. 34) dit in tegenstelling met de Picard pijp waarin hij is afgebeeld als hoge officier in het Engelse leger. De Gambier pijp staat in bijna alle catalogi van deze fabrikant afgebeeld.

Mijn nieuwe aanwinst is een uiterst zeldzame Gambier pijp met als voorstelling Nana Sahib en het afwijkende vormnummer 696. (zie afb. 3,4 en 5) Wat meteen opvalt is het manchet van de pijp in de vorm van een naakte oriëntaalse schoonheid die geknield achter hem zijn nek en schouders masseert.

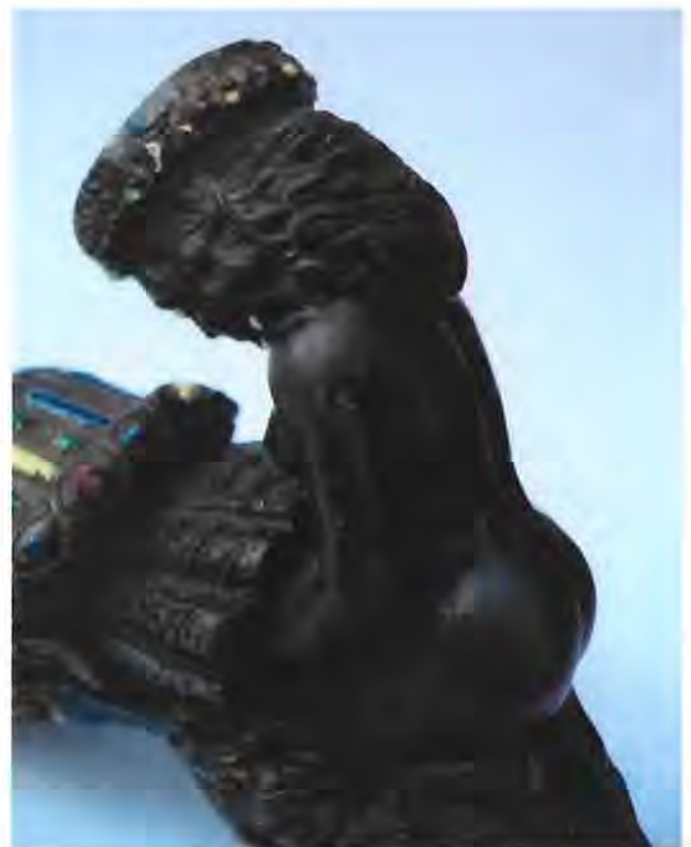

Afb 3 en 4. Nana Sahib. Firma Gambier, Givet, Frankrijk

Zij draagt slechts een hoofdtooi en een prachtige ketting om haar hals. Nana Sahib hield na de slag van Bibighar ruim 150 vrouwen en kinderen gevangen en liet hen bewaken door de courtisane Hussaini Khanum. Mogelijk is zij de vrouw die op de hierboven beschreven pijp is afgebeeld. Van deze pijp is mij slechts één tweede exemplaar bekend en wel in Engeland. De Nana Sahib pijp met vormnr. 34 is daarentegen algemeen in het wit maar ook geëmailleerd bekend. De pijp met de erotische bijbedoeling zal verre van een commercieel succes zijn geweest en is daarom ook zo zeldzaam. Zeer interessante aanvullende gegevens kreeg ik nog via Arthur van Esveld die meldde dat in het inventarisatieboek van Gambier uit 1858 waarin de voorraad opgeschreven is in het depot in de Rue de l'Arbre Sec, alleen vormnr. 696 voorkomt, terwijl het lage vormnummer het tegenovergestelde doet verwachten. Mogelijk is vormnr. 696 snel uit de handel gehaald vanwege het toch kwetsende onderwerp en na een aanpassing van het manchete in de persvorm werd het vrije veel oudere vormnr. 34 gebruikt. Dit model heeft wel het beoogde verkoopresultaat behaald.

Bron: http://en.wikipedia.org/wiki/Nana_Sahib

Afb 5. Nana Sahib. Firma Gambier,
Givet, Frankrijk

PKN

Stichting voor onderzoek
historische tabakspijpen

Tijdschrift voor de verzamelaar en onderzoeker

Jaargang 36, nummer 141, oktober 2013

Een vervolgartikel
over Nana Sahib.
Deze fraaie pijp is
gemaakt door A.
Picard in Rennes.

Ook Gambier
heeft een pijp aan
hem opgedragen.

Het manchets
wordt gevormd
door een naakte
schoonheid. Zie
artikel op pagina
37.

Een inventarisatie over hoornpijpen is te lezen op pagina 51